WIADOMOŚCI ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

Sanctifica eos in veritate. Joan. 17, 17.

Adres Redakcji i Administracji: Wilno, M. Magdaleny 4 (Kurja Metropolitalna)
Konto P. K. O.: Nr. 700.255 — „Wiadomości Archid. Wileńskie“ — Wilno
Konto P. K. O.: Nr. 700.262 — „Kurja Metropolitalna Wileńska“ — Wilno

Prenumerata: rocznie 10 złotych, półrocznie 5 zł., numer pojedyńczy 50 groszy
Ogłoszenia: 1/1 strony 40 zł., 1/2 strony 20 zł., 1/4 strony 10 zł., 1/8 strony 5 zł.

Rok XIII Wilno, dn. 10 czerwca 1939 r. Nr. 11

DZIAŁ URZĘDOWY.

ZARZĄDZENIA ORDYNARJATU ARCYBISKUPIEGO.

W sprawie jazdy do chorych rowerem lub motocyklem.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dnia 5. VI. 1939 r. N. 18/39.

Kurja powiadamia, że nie wolno poza wypadkami nagłej konieczności posługiwać się rowerem lub motocyklem, jadąc do chorych z Przenajświętszym Sakramentem.

Ks. J. Ostreyko
w/z. Kanclerz Kurji.

W sprawie występowania duchowieństwa w ubraniu świeckiem.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dnia 5. VI. 1939 r. Nr. 19/39.

Uchwała 11 Synodu Plenarnego w § 2 zabrania duchowieństwu pod rygorem kar kościelnych występować w ubraniu zupełnie świeckiem we własnej diecezji i poza nią, z wyjątkiem wypadków wyraźnie przez Biskupa uznanych.

A więc na podstawie tej uchwały nie można występować

duchowieństwu w ubraniu świeckiem w żadnej formie nawet przy jeździe rowerem, motocyklem lub samochodem.

Ks. J. Ostreyko
w/z. Kanclerz Kurji.

RUCH PERSONALNY.

Na mocy zarządzenia J. E. Ks. Arcybiskupa-Metropolity w składzie osobistym Duchowieństwa zaszły następujące zmiany:

O. Walerjan Michniak z Zakonu O. O. Franciszkanów mian. administratorem par. Dzisna, 27. IV. 1939 r. N. Z-92/39;

O. Brunon Maślona z Zakonu O. O. Franciszkanów mianowany wikarym w Dziśnie, 27. IV. 1939 r. N. Z-92/1/39;

Ks. Eugenjusz Łatecki, wikary w Dobrzyniewie, mian. na stan. admin. w Drozdowszczyznie, 19. IV. 1939 r. N. O-186/39;

Ks. Jan Żuk, administrator par. Szarkowszczyzna, mianow. na stan. administr. par. Plussy, 28. IV. 1939 r. N. O-217/39;

Ks. Bolesław Martynelis, prob. w Krewie, mianow. na stanowisko prob. w Gieranonach, 3. VI. 1939 r. N. O-281/39;

Ks. Józef Cyrankiewicz, wikary w Krypnie, mianowany na stanowisko adm. w Tylży, 3. VI. 1939 r. N. O-282/39;

Ks. Stefan Sieczka, prob. w Drozdowszczyznie, mianowany na stan. proboszcza w Niemnie, 3. VI. 1939 r. N. O-283/39;

Ks. Antoni Dziczkaniec, proboszcz w Niemnie, mianowany na stan. proboszcza w Dereczynie, 3. VI. 1939 r. N. O-284/39;

Ks. Władysław Michałak, wikary w Sokółce, mianowany na stanowisko proboszcza par. Przemienienia Pańskiego w Jałówce, 3. VI. 1939 r. N. O-285/39;

Ks. Kazimierz Radziszewski, prob. w Plussach, mianowany na stan. prob. w Szarkowszczyznie, 3. VI. 1939 r. N. O-286/39;

Ks. Józef Puciłowski, proboszcz w Kraśnem n/Uszą, mian. na stan. prob. par. Wesołucha, 3. VI. 1939 r. N. O-287/39;

Ks. Józef Malinowski, proboszcz w Tylży, mianowany na stanowisko proboszcza w Krewie, 3. VI. 1939 r. N. O-288/39;

Ks. J. Ostreyko
w/z Kanclerz Kurji.

ZARZĄDZENIA PRAWNO-PAŃSTWOWE

Ustawa z dnia 30 marca 1939 r. o wycofaniu urzędów, ludności i mienia z zagrożonych obszarów Państwa.

(Dz. U. R. P. Nr. 29/39, poz. 197).

Art. 1. Z dniem wybuchu wojny albo zarządzenia mobilizacji oraz w przypadkach, gdy tego wymagać będzie interes obrony Państwa, stwierdzony uchwałą Rady Ministrów, władze państwowe mogą zarządzić wycofanie z zagrożonych obszarów Państwa urzędów, instytucyj, ludności oraz mienia.

Art. 2. Właściwe władze wojskowe określają już w czasie pokoju:

1) obszar Państwa, z którego wycofanie ma w razie potrzeby nastąpić oraz obszar, na który wycofanie ma nastąpić (obszar rozmieszczenia);

2) urzędy, instytucje, kategorje ludności i mienia, które w razie potrzeby mają być wycofane;

3) właściwość i zakres działania władz (organów), powołanych do przygotowania i przeprowadzenia wycofania i rozmieszczenia.

Art. 3. (1) Wycofanie zarządzają:

1) do czasu mianowania Naczelnego Wodza — Minister Spraw Wojskowych, Minister Spraw Wewnętrznych i Minister Komunikacji;

2) od czasu mianowania Naczelnego Wodza — Naczelny Wódz lub władze i organa wojskowe przez niego upoważnione.

3) Wycofanie władz centralnych zarządza Rada Ministrów po zasięgnięciu opinji Naczelnego Wodza.

Art. 4. (1) W zarządzeniu o wycofaniu należy określić:

1) które urzędy i instytucje, jakie kategorje ludności oraz jakie mienie mają być wycofane;

2) obszar, z którego wycofanie ma nastąpić oraz obszar rozmieszczenia;

3) czas, kolejność i środki wycofania.

(2) W zarządzeniu o wycofaniu należy również wskazać władze (organa), które mają przeprowadzić wycofanie, przyczem władze, wymienione w art. 3, mogą do przeprowadzenia wycofania wyznaczyć inne władze, niż oznaczone na podstawie art. 2 (pkt. 3).

(3) Władze wojskowe mogą same przeprowadzić zarządzone wycofanie, jeżeli nie przeprowadziły go we właściwym czasie władze (organa) do tego wyznaczone.

Art. 5. (1) Dla przeprowadzenia wycofania Państwo dostarcza w przypadkach konieczności niezbędnej ilości środków przewozowych. Ludności, podlegającej wycofaniu, ma być w miarę możności udostępnione zabranie ze sobą jej mienia, w szczególności inwentarza żywego oraz niezbędnych środków żywności.

(2) Państwo zapewnia wycofanej ludności tymczasowe umieszczenie wycofanego mienia. Zapewnienie utrzymania może być uzależnione od przyjęcia przez poszczególne osoby wskazanego im przez władze zatrudnienia, odpowiadającego ich kwalifikacjom i stanowi zdrowia.

Art. 6. (1) Mienie, przedstawiające wartość naukową, artystyczną lub historyczną, jeżeli nie może być wycofane, powinno być zabezpieczone na miejscu i zarejestrowane.

(2) Mienie inne niż określone w ust. (1), nie wycofane mimo zarządzenia, może być użyte na potrzeby Państwa. Mienie, nie użyte na te potrzeby, należy w miarę możności zabezpieczyć na miejscu zwłaszcza, jeżeli przedstawia ono znaczną wartość dla interesu publicznego.

(3) Mienie nie wycofane, które nie mogło być zabezpieczone, ani nie zostało użyte na potrzeby Państwa, ma być zniszczone, jeżeli mogłoby utrudniać przeprowadzenie własnych działań wojennych; nie dotyczy to jednak mienia przedstawiającego wartość naukową, artystyczną lub historyczną.

Art. 7. (7) Za mienie, nie stanowiące własność Państwa, użyte na potrzeby Państwa lub zniszczone, należy się wynagrodzenie; wysokość wynagrodzenia ustalają powiatowe lub specjalne komisje świadczeń rzeczowych w trybie i na zasadach, przewidzianych w przepisach o powszechnym obowiązku świadczeń rzeczowych.

(2) Prawo do wynagrodzenia nie służy, jeżeli właściciel mienia albo

osoba, działająca w jego imieniu, nie wycofała mienia we właściwym czasie z własnej winy.

Art. 8. (1) Zarządzenia co do powrotu urzędów, instytucyj i ludności oraz co do przywiezienia zpowrotem wycofanego mienia wydają:

1) gdy chodzi o powrót na obszar operacyjny — Naczelny Wódz albo upoważnione przez niego władze lub organa, bez względu na to, jaka władza zarządziła wycofanie;

2) w innych wypadkach — na żądanie lub za zgodą Naczelnego Wodza — Minister Spraw Wojskowych, o ile chodzi o osoby lub mienie wojskowe; Minister Komunikacji, o ile chodzi o funkcjonarjuszów lub tabor i urządzenia kolejowe, w pozostałych przypadkach — Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z właściwymi ministrami.

(2) Zarządzenie co do powrotu władz naczelnych i centralnych wydaje Rada Ministrów po zasięgnięciu opinji Naczelnego Wodza.

(3) W zarządzeniu, wydanem w myśl ustawy (1) lub (2), należy wskazać władze (organa), powołane do wykonania tego zarządzenia.

Art. 9. Państwo dostarcza w przypadkach koniecznych niezbędnej ilości środków przewozowych do przeprowadzenia powrotu wycofanej ludności oraz przewiezienia zpowrotem wycofanego mienia. Powracającej ludności należy w miarę możności udostępnić przywiezienie z sobą mienia, w jakie dla zaspokojenia niezbędnych potrzeb zaopatrzyła się podczas przymusowego pobytu poza stałem miejscem zamieszkania.

Art. 10. W warunkach, wymienionych w art. 1, władze państwowe mogą zabronić wycofania z zagrożonych obszarów Państwa poszczególnych urzędów, instytucyj, ludności oraz mienia.

Art. 11. Właściwe władze wojskowe określają już w czasie pokoju:

1) obszar Państwa, z którego w razie potrzeby wycofanie może być wzbronione,

2) urzędy, instytucje, kategorje ludności i mienia, którym wycofanie może być wzbronione,

3) właściwość i zakres działania władz (organów), powołanych do przygotowania i przeprowadzenia zakazu wycofania.

Art. 12. Zarządzenie o zakazie wycofania wydają władze uprawnione w myśl art. 3 ust. (1) do zarządzenia wycofania.

Art. 13. (1) W zarządzeniu o zakazie wycofania należy określić, które urzędy i instytucje, jakie kategorje ludności oraz jakie mienie mają pozostać na miejscu.

(2) W zarządzeniu o zakazie wycofania należy również wskazać władze (organa), które mają przeprowadzić zakaz wycofania, przyczem władze wymienione w art. 3 ust. (1) mogą do przeprowadzenia zakazu wycofania wyznaczyć inne władze, niż oznaczone w art. 11 pkt. 3).

(3) Władze wojskowe mogą same przeprowadzić zakaz wycofania, jeżeli władze do tego wyznaczone nie są w możności go przeprowadzić.

Art. 14. (1) Kto nie stosuje się do zarządzeń władz o wycofaniu albo o zakazie wycofania osób lub mienia, wydanych na podstawie ustawy niniejszej —

podlega karze aresztu do roku lub grzywny albo obu tym karom łącznie.

(2) Obok kary, przewidzianej w ust. (1), może być orzeczony przepadek mienia, które powinno było być wycofane.

Art. 15. (1) Kto nie stosuje się do innych niż wymienione w art. 14 zarządzeń władz, wydanych na podstawie ustawy niniejszej —

podlega karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3 000 zł. albo obu tym karom łącznie.

(2) Do orzekania o przestępstwach, przewidzianych w ust. (1), powołane są powiatowe władze administracji ogólnej.

Art. 16. Z dniem wejścia w życie ustawy niniejszej tracą moc obowiązującą:

(1) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 sierpnia 1927 r. w sprawie przymusowego wycofania z zagrożonych obszarów Państwa ludności i mienia (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 678);

(2) przepisy art. 11, 16 i 17 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 stycznia 1928 r. o stanie wojennym (Dz. U. R. P. Nr. 8, poz. 54) w zakresie spraw, unormowanych ustawą niniejszą.

Art. 17. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrom: Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych oraz innym właściwym ministrom.

Art. 18. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*,
Prezes Rady Ministrów i Min. Spraw Wewn.: *Sławoj-Składkowski*,
Minister Spraw Wojskowych: *Kasprzycki*.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

KONFERENCJA UNIJNA W WILNIE

ODEZWA
w sprawie Konferencji Unijnej.

Do PW. Duchowieństwa Archidiecezji Wileńskiej.

Konferencje unijne, zapoczątkowane w roku 1930 w Pińsku przez ś. p. Ks. Biskupa Łozińskiego, przyczyniły się w znacznym stopniu do pogłębienia wśród duchowieństwa zainteresowania sprawami Kościoła Wschodniego, a przedewszystkiem kwestją Unji. Zainteresowanie to wyrażało się w coraz to większej frekwencji na zjazdach księży obu obrządków oraz w rozwoju badań, poświęconych zagadnieniu jedności Kościoła.

Dla nadania wspomnianym konferencjom tem większej aktualności i tem szerszego znaczenia ostatni zjazd w Pińsku w 1937 roku postanowił nie ograniczać przyszłych zjazdów do jednego terenu, lecz przenosić je do innego za każdym razem ośrodka. Jako miejsce pierwszej takiej konferencji ostatni zjazd upatrzył Wilno. W myśl tej uchwały J. E. Ksiądz Arcybiskup-

Metropolita Wileński zwołuje do swej stolicy Konferencję Unijną, która się odbędzie bezpośrednio po zjeździe misyjnym, t. j. w dniach 27 — 29 czerwca r. b.

Na tę Konferencję niniejszem z polecenia J. E. Księdza Arcybiskupa - Metropolity mamy zaszczyt najuprzejmiej Wielce Szanowne Duchowieństwo prosić.

W imieniu Komitetu Organizacyjnego Konferencji Unijnej i Obchodu Jubileuszu Unji Florenckiej

† Kazimierz Michalkiewicz, biskup
przewodniczący.

Ks. Józef Marcinowski
sekretarz.

1. Karty uczestnictwa upoważniające do 50% zniżki na przejazdy koleją można nabywać w Archidiecezjalnym Instytucie Akcji Katolickiej (Wilno, Zamkowa 6) po cenie 65 gr. z kosztami przesyłki. Karty uczestnictwa należy okazać w kasie kolejowej — celem ostemplowania — przy nabywaniu biletu do Wilna.

2. Mieszkania w Hotelu Georges'a względnie w schroniskach wycieczkowych można zamawiać również za pośrednictwem Archidiecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej.

PROGRAM

KONFERENCJI UNIJNEJ I OBCHODU 500-LECIA SOBORU FLORENCKIEGO

w Wilnie, w dniach 27 — 29 czerwca 1939 roku.

Dnia 27 czerwca.

Godzina 8. Msza św. w kościele św. Jerzego, którą odprawi J. E. Ksiądz Arcybiskup - Metropolita Romuald Jałbrzykowski.

Godzina 8.45. Otwarcie konferencji i wybór prezydjum.

Godzina 9. *Losy unji florenckiej w Polsce i Litwie* — ref. ks. Jan Urban T. J.

Godzina 10. *Twórcy unji florenckiej* — ref. ks. dr. Bolesław Radomski.

Godzina 11.30. *Porozumienie na soborze florenckim w sprawie Filioque* — ref. ks. doc. Michał Morawski.

Godzina 13. Obiad.

Godzina 16. *Dogmat czyśca na soborze florenckim* — ref. ks. dr. Micha Niechaj.

Godzina 17. Referat informacyjny.

Godzina 18. Kolacja.

Dnia 28 czerwca.

Godzina 8. Nabożeństwo w obrządku wschodnim w kościele po-augustjańskim (przy ul. Sawicz).

Godzina 10. *Obecny stan prawny cerkwi prawosławnej w Polsce* — ref. ks. dr. Władysław Padacz, poseł na Sejm R. P.

Godzina 11. *Perspektywy jedności religijnej na terenach mieszanych* — ref. ks. dziekan Antoni Zienkiewicz.

Godzina 13. Obiad.

Godzina 16. *Wskazania soboru florenckiego dla czasów obecnych* — ref. ks. Antoni Dąbrowski T. J.

Godzina 18. Kolacja.

Dnia 29 czerwca.

Obchód pięćsetlecia soboru florenckiego:

Godzina 10. Uroczysta Msza święta w Bazylice Metropolitalnej i kazanie.

Po Mszy św. procesja z Bazyliki do Ostrej Bramy, gdzie po krótkiem nabożeństwie obchód zakończy się odśpiewaniem *Te Deum*.

Referaty będą wygłaszane w Seminarjum Duchownem (przy ul. Śniadeckich 6).

ZARZĄDZENIE JEGO EMINENCJI KARDYNAŁA PRYMASA DOTYCZĄCE ODŚPIEWYWANIA RESPONSORJÓW PRZEZ LUD W ARCHIDIECEZJI GNIEŹNIEŃSKIEJ I POZNAŃSKIEJ.

Pragnąc związać głębiej pobożność naszego ludu z liturgją kościelną, zarządzam:

1. Najpóźniej do 1 października r. b. na aklamację celebransa w czasie Mszy świętej śpiewanej ma odpowiadać nietylko organista lub chór kościelny, lecz cały lud obecny na Mszy świętej.

2. Podobnie cały lud obecny na nabożeństwie ma najpóźniej do 1 stycznia 1940 roku odśpiewywać responsorja po Asperges, po Tantum ergo, po Te Deum oraz przy niedzielnych modlitwach za Rzeczpospolitą i Pana Prezydenta Rzeczypospolitej.

3. Wielebni rządcy kościołów postarają się o wyuczenie ludu wymienionych powyżej responsorjów, a w wyznaczonych na ten cel chwilach przed lub po nabożeństwach przy pomocy organisty lub dyrektora chóru wyćwiczyć śpiew responsorjów. Trzeba przytem kłaść nacisk na należytą wymowę, dobre akcentowanie wyrazów i płynny rytm. Koniecznie należy przestrzegać przed przeciąganiem ostatniej zgłoski responsorjów.

4. Ponieważ powyższe zarządzenie dotyczy także nabożeństw szkolnych, będzie zadaniem nauczycieli religji przeszkolić należycie pod tym względem także młodzież szkół wszelkiego typu.

5. Nie należy się zniechęcać początkowemi trudnościami. Dobry rezultat sowicie wynagrodzi wszelkie wysiłki. Ośrodkami podtrzymującemi w kościołach responsorja ludowe mogą być chóry, sodalicje, bractwa, organizacje katolickie i młodzież szkolna. — Niemałą przysługę odda wydana przez Księgarnię

św. Wojciecha karteczka, zawierająca responsorja, a mogąca się pomieścić w książkach modlitewnych.

Poznań, 11 kwietnia 1939 r. *(—) Ks. August Kard. Hlond.*
L. S. *(—) Ks. Wojciechowski.*
Nr. 1165/39 Pr.

Z wielkiem zadowoleniem i radością powyższe zarządzenie Jego Eminencji podajemy do wiadomości PWielebnego Duchowieństwa, gdyż to zarządzenie potwierdza zalecenia, dawane w tej sprawie w naszej archidiecezji Wileńskiej już od kilkunastu lat zarówno wiernym, jak i duchowieństwu.

PRZYGOTOWANIE DO MAŁŻEŃSTWA.

Założenie przez małżeństwo rodzinnego ogniska jest rzeczą tak ważną, że chrześcijanin nie może przystępować do niej bez należytego przygotowania. Stąd też duszpasterz ma obowiązek czuwać nad należytem przygotowaniem młodzieży do tego „wielkiego" (Efez. 5, 32) sakramentu.

Encyklika *Casti connubii*[1]) poleca duszpasterzom przygotowanie młodzieży do małżeństwa dalsze i bliższe. Dalsze przygotowanie — według niej — polegać ma na wdrażaniu młodzieży do ofiarności i samozaparcia tak potrzebnego w pożyciu małżeńskiem oraz na pouczaniu o dobrych zamiarach przy wstąpieniu do tego stanu. Takiemi zamiarami winna być pomoc wzajemna mężczyzny i niewiasty w sprawach duszy i ciała, ofiarna miłość wzajemna i miłość potomstwa. Jeszcze w szkole należy rozbudzać w chłopcach rycerskość i przyzwyczajać do szacunku względem dziewcząt, w których mają widzieć swe siostry, a w starszych niewiastach — matki, którym się należy usłużność, cześć i pierwszeństwo. Łęczycki zaleca przyzwyczajać chłopców, by się starali w każdej niewieście widzieć Matkę Chrystusa i tak z nią postępować, jakgdyby z samą Najświętszą Maryą Panną. Dziewczęta mają pamiętać o swej godności przyszłych matek i wychowawczyń. Dlatego trzeba w nich rozwijać wstydliwość w unikaniu i odrzucaniu tego, coby mogło poniżyć godność ludzką zwłaszcza na tym najbardziej śliskim, a nieuniknionym terenie, jakim jest zagadnienie płci. Bez wstydliwości kobieta zwykle upada, pocią-

[1]) A. A. S. XXII, 539.

gając za sobą i mężczyznę, któregoby winna uszlachetniać, jako kapłanka rodzinnego ogniska.

Około 17—21 roku życia hasłem wychowawczem młodzieży winno być zdanie: „Twoja przyszła rodzina jest dziełem twego obecnego życia". W tym czasie wielu duszpasterzy w Niemczech organizuje kursy specjalne w celu przygotowania młodzieży do małżeństwa. Na takich kursach duszpasterze szczerze, ale delikatnie i głęboko omawiają drażliwe kwestje, oddzielnie dla panien i młodzieńców (na kurs dla panien lepiej zaprosić należycie przygotowaną niewiastę), unikając jednak szczegółowego uświadomienia fizjologicznego, „które uczy raczej sztuki bezpiecznego grzeszenia, niż cnoty czystego życia", jak powiada Encyklika *Casti connubii*. Stąd też wykłady te wymagają bardzo gruntownego przygotowania, by nie powiedzieć za wiele, a zarazem powiedzieć wszystko. Przyspasabiając w taki sposób młodzież do małżeństwa, nie należy się obawiać, że sposobiąca się do stanu duchownego będzie słuchała tematów nieodpowiednich i straci powołanie, gdyż w takich wypadkach powołanie nawet się wzmacnia, a w przyszłości duchowni prędzej udzielą trafnych rad dla młodzieży w tej materji. Wielkie zadanie pod tym względem spoczywa na kapelanach wojskowych, którzy mają okazję mówić o tem z żołnierzami w pogadankach tygodniowych.

Bliższe przygotowanie do małżeństwa według Encykliki *Casti connubii* polega na starannym wyborze współmałżonka. „Od tego bowiem głównie zależy, czy przyszłe małżeństwo będzie szczęśliwe czy nieszczęśliwe, ponieważ jeden małżonek drugiemu może być albo wielką pomocą w prowadzeniu życia po chrześcijańsku, albo też niemałem niebezpieczeństwem i przeszkodą... Niech tedy żarliwie proszą o pomoc Bożą, by roztropnie i po chrześcijańsku wybór uczynili nie pod wpływem ślepej i nieopanowanej namiętności, ani też z chęci jedynie zysku, ani z innej mniej szlachetnej pobudki, lecz jedynie z prawej i godziwej miłości i ze szczerego do przyszłego małżonka przywiązania. Niech poza tem szukają w małżeństwie tych tylko celów, dla których Bóg małżeństwo ustanowił. Niech nakoniec nie omieszkają zasięgnąć w sprawie wyboru małżonka roztropnej rady rodziców i jej nie lekceważą". Z powyższych słów Piusa XI wynika, o czem duszpasterze mają mówić w przygotowaniu bliższem młodzieży do małżeństwa, a mianowicie: a) że małżeństwo jest św. sakramentem i nakłada liczne, trudne i ważne obowiązki; b) że przy wyborze współmałżonka należy się kierować raczej przymiotami

duszy, wychowaniem i przekonaniami religijnemi oraz charakterem, usposobieniem i poglądami; c) że łudzenie dziewcząt obietnicami małżeństwa przez chłopców jest zbrodnią; d) że niepełnoletni nie mogą zawierać małżeństwa bez zgody rodziców, a wszyscy mają się ich radzić, rodzice zaś nie powinni dzieci swych zmuszać, albo bez przyczyny poważnej małżeństwu się sprzeciwiać; e) że małżeństwo bez błogosławieństwa Bożego nie będzie szczęśliwe; f) że nie należy lekkomyślnie zawierać zaręczyn; g) że nie wolno narzeczonym wchodzić ze sobą w bliższe stosunki i pozostawać sam na sam; h) że wreszcie każdy winien w swoim czasie wyjawić przeszkody znane, które pochodzą od samego Boga, albo są ustanowione przez Kościół, aby uniknąć małżeństw nieszczęśliwych.

Jakkolwiek duszpasterz nie powinien zajmować się swataniem, to jednak czasami może małżeństwo doradzać w celu naprawienia przez nie danego zgorszenia, uprawnienia dziecka lub wynagrodzenia krzywdy dziewczynie zniesławionej, przewidując roztropnie, czy nie będzie los jej w małżeństwie z krzywdzicielem smutniejszy, niż jest obecnie. Nie wolno również nikomu stawiać jakichkolwiek do małżeństwa przeszkód, a szczególnie nie być narzędziem w ręku innych do jego tamowania. Nawet gdyby chodziło o naprawienie krzywdy pierwszej narzeczonej uwiedzionej, można winnego nakłaniać do odszkodowania, ale ślubu z inną odmówić nie można, jeżeli niema przeszkód kanonicznych. Duszpasterz, zapytany przez jedną ze stron o walory strony drugiej, winien wstrzymać się od wypowiedzenia swego sądu, jeżeli o niej nie wie nic, albo nic dobrego, ewentualnie może ograniczyć się do wyłuszczenia zalet prawdziwych, ale nigdy nie wolno mu mówić o niej ujemnie, ani też podejmować się zasięgnięcia informacyj u osób trzecich. Mając na względzie dobro współmałżonka, przyszłego potomstwa i państwa, należy odradzać małżeństwa między osobami choremi, szczególnie jeżeli chodzi o choroby zakaźne i dziedziczne (gruźlica, wenerja, epilepsja, alkoholizm i t. p.), jednak zupełnie zabronić im tego nie można. W wypadku znanej i sprawdzonej niemocy płciowej na małżeństwo zezwolić nie można, choćby strony chciały żyć jak brat z siostrą. W wymienionych wypadkach decyzja należy do lekarzy, którzy w Wilnie zorganizowali poradnię przedślubną (Stow. Lekarzy Katolików) przy ul. Zamkowej Nr. 8. Dla ułatwienia duszpasterzom podaję tu szkic nauki przedślubnej, którą można wręczyć nowożeńcom przy zapisywaniu zapowiedzi, by się

nauczyli sami — lub też wygłosić do nich w przeznaczonym ku temu czasie, a przy egzaminie przedślubnym przez pytania lub w innej odpowiedniej formie powtórzyć. (C. d. n.)

Ks. M. Sopoćko.

DROBIAZGI DUSZPASTERSKIE I LITURGICZNE.

1. Roztropność jest konieczna w życiu i postępowaniu duszpasterza, albowiem pasterz bez roztropności to łódź bez sternika, wystawiona na wichry i niechybną zgubę. *„Błogosławiony człowiek, który znalazł mądrość i który obfituje w roztropność!* (Pror. III, 13). *Lepsza jest mądrość, aniżeli siła, a mąż roztropny, aniżeli mocny* (Sap. VI, I).

Nieobliczalne są szkody, jakie pociąga za sobą nieroztropność duszpasterza; są one zazwyczaj gorsze, aniżeli złe życie kapłana, bo występki księdza rzadko kto przypisze Kościołowi, nieroztropną zaś gorliwość nieprzyjaciele zawsze przypisują religji, jakoby ona nakazywała tak postępować. Wierni tracą zaufanie do nieroztropnego duszpasterza, rozstrzygającego w ważnych sprawach bez namysłu, cofającego się, odwołującego i poprawiającego.

Per defectum szkodzą roztropności następujące wady: a) Praecipitatio — pośpiech, który zachodzi wtedy, gdy duszpasterz wpierw uczyni, nim się namyśli, rozważy okoliczności, zasięgnie porady. b) Inconstantia — niestałość, gdy bez dostatecznej przyczyny cofa się od powziętego dobrego zamiaru. c) Negligentia— niedbalstwo zachodzi wtenczas, gdy rozum nie pobudza woli do stałego wysiłku.

Per excessum szkodzi roztropności pasterskiej: a) Astutla— przebiegłość, używająca nieszlachetnych środków, napozór może i dobrych, i w głębi serca ukrywająca samolubne cele, oraz b) Nimia sollicitudo zbytnia troskliwość, więcej dbała o rzeczy ziemskie, niż o niebieskie, wbrew słowom Chrystusa P.: *„Nie troszczcie się o duszę waszą, cobyście jedli, ani o ciało wasze, czembyście się odziewali* (Mat. IV, 25).

Reguły roztropności: a) Zdobywaj zaufanie ludu, lecz nigdy drogą pochlebstwa i obłudy. b) Nie mieszaj tego, co jest z prawa Bożego z tem, co jest z prawa kościelnego lub świeckiego, ani dogmatu z opinją teologów. c) Rozróżniaj obowiązek ze sprawiedliwości pochodzący od obowiązku z tytułu miłości. d) Nie mów publicznie tego, co lepiej będzie powiedzieć prywatnie. e) Miej w nienawiści każdy błąd, ale oszczędzaj i miłuj błądzą-

cych. f) Nie rozwalaj starego, dopóki nie zbudujesz nowego i lepszego. g) Dotkniętym nieszczęściem nie czyń wyrzutów i nie praw im długich nauk. h) Z pijanym nie wdawaj się w rozmowę.

* * *

2. Ubogich trzeba traktować tak samo, jak i zamożnych. Podać lub wskazać krzesło. Pozwolić im wypowiedzieć się. Zanotować ich prośbę. Trzeba, o ile możności, w ich obecności wszcząć starania na ich korzyść. Zatelefonować do większych warsztatów pracy, do zarządu miejskiego czy gminnego, do Starostwa, do organizacji charytatywnej i t. p. Napisać list polecający, jeżeli dana osoba jest godna polecenia. Starania powyższe najczęściej nie przynoszą skutku, ale działają dodatnio na ubogiego i na tę osobę, do której się zwracamy. Ubogiego pocieszają, że przecież ks. proboszcz stara się przyjść mu z pomocą, a bogatemu przypominają o obowiązku dania pracy czy zapomogi ubogiemu.

* * *

3. Krzyczy się o niemożliwościach zastosowania przepisów liturgicznych na ciemnych wiejskich parafjach i ironizuje się przytem niemało. Ale o tem, że i wieś ciemna ma się podciągać do kulturalniejszych w przyszłości poziomów liturgicznych; że brać mają czynniejszy udział w liturgji te szerokie masy wiernych po miastach i miasteczkach, które jako „inteligencja" wstydzą się wspólnie z ludem śpiewać w kościele, a wybierają msze ciche, msze „grane" z występami różnych miejscowych „wielkości" artystycznych z kontrliturgicznemi programami — o tem dyskretnie się zamilcza. A w tem szczególnie trzeba piętnować krótkowzroczność takich upartych zwolenników tak zwanej tradycji. Cechuje ich krótkowzroczność w myśleniu tego rodzaju, że w życiu liturgicznem Kościoła katolickiego w Polsce będzie dobrze, gdy nadal trwać będzie dotychczasowa bezmyślność, dowolność, różnorodność obrzędowa w każdej niemal parafji. Podczas gdy w życiu społeczeństwa polskiego najwidoczniej zaznacza się wielkie tempo rozwojowe w każdej dziedzinie, to w sprawowaniu kultu Bożego nie przewiduje się w ich pojęciu nawet możliwości jakiegoś postępu.

* * *

4. Kapłan przed każdą czynnością liturgiczną powinien pamiętać o tem, co mówi mszał (Rit. celebr. I, 1): Sacerdos ce-

lebraturus orationi aliqnantulum vacet. — Powinien ożywić w sobie wiarę w tę wielką rzecz, do której przystępuje: oto jako zastępca Chrystusa mam teraz dopełnić czynności w sprawach najważniejszych, jakie tylko mogą być; winienem przeto pilnie dbać o to, ażebym Chrystusa zastąpił godnie, tak mianowicie, aby lud poznał we mnie prawdziwie zastępcę Chrystusa Pana. A wiarę tę w wielkość i znaczenie każdej czynności liturgicznej, gdy ta trwa dłużej, powinien kapłan odnawiać częściej i tym sposobem utrzymywać się w skupieniu. Żeby zaś skupienie to trwało, liturg musi starannie przestrzegać przepisu mszału, który wymaga, żeby kapłan, skoro rozpocznie jaką funkcję liturgiczną, nie myślał już o niczem innem, lecz całą duszą oddał się rozpoczętej funkcji (Rit. celebr. II, 1; III, 4; V, 4).

X. J. M.

REKOLEKCJE ZAMKNIĘTE W DOMU REKOLEKCYJNYM W KALWARJI WILEŃSKIEJ

Rekolekcje zamknięte w Domu Rekolekcyjnym w Kalwarji Wileńskiej odbędą się w 1939 r.:

2 — 6 czerwca dla Kongr. żeńskich III Zakonu i Pomocnic Domowych.
12 — 16 czerwca dla maturzystów.
19 — 23 czerwca dla maturzystek.
23 — 27 czerwca dla pań z inteligencji (nauczycielek, urzędniczek i in. kieruje *ks. Miłkowski*).
28 — 2. VII dla pań z inteligencji (kieruje *ks. Urmanowicz*).
3 — 7 lipca dla kapłanów (kieruje *ks. prał. Lubianiec*).
10 — 14 lipca dla kapłanów.
17 — 21 lipca dla kapłanów.
24 — 28 lipca dla prac. domowych zrzesz. i niezrzesz.
31 — 4. VIII dla pracownic plebanjalnych.
7 — 11 sierpnia dla kapłanów.
14 — 18 sierpnia dla panów z inteligencji (nauczycieli, urzędników i in.).
21 — 25 sierpnia dla kapłanów dążących do życia wspólnego.
26 — 30 sierpnia dla pań z inteligencji (nauczycielek, urzędniczek i in.).
4 — 8 września dla kapłanów.
11 — 15 września dla zakrystjanów i stow. relig. męskich.
16 — 24 września (7 dni) dla niewiast dążących do wyższej doskonałości (mistyczne) opł. 20 zł.
25 — 29 września dla Kongr. III Zak. i Kat. Stow. Kobiet.

Uwaga: Rekolekcje zaczynają się 1-go dnia o godz. 20-ej, kończą się ostatniego o godz. 8-ej. Koszta za cały pobyt wynoszą: młodzież i osoby niezamożne od 8 do 10 zł.; osoby dorosłe od

12 do 15 zł.; kapłani 15 zł. — Przywieźć ze sobą: 2 prześcieradła, poduszeczkę i ręcznik.

Ks. Stanisław Miłkowski
Dyrektor Domu Rekolekcyjnego.

METODYCZNY KURS PRZECIWALKOHOLOWY
(26 — 28. VI. 1939 r.)

dla Duchowieństwa, Nauczycielstwa, osób czynnych w Akcji Katolickiej oraz w innych katolickich organizacjach odbędzie się staraniem Katolickiego Związku Abstynentów w Katolickiej Szkole Społecznej w Poznaniu.

Program

Poniedziałek 26. VI.

1. Alkoholizm a zdrowotność, kultura i obyczaje Polski współczesnej.
2. Znaczenie walki z alkoholizmem dla życia gospodarczego.
3. Dzieje akcji przeciwalkoholowej w Polsce.
4. Monopol spirytusowy i ustawa przeciwalkoholowa.
5. Uzasadnienie abstynencji.
6. Opieka nad alkoholikami.
7. Katolicki Związek Abstynentów, jego ustrój i stosunek do innych organizacyj.

Wtorek 27. VI.

8. Znaczenie „płynnego owocu“.
9. O jakość członków Katolickich Kół Abstynentów.
10. Nasze zebrania.
11. Urozmaicenia i rozrywki.
12. Rola prezesa Katolickiego Koła Abstynentów.
13. Troska o podstawy finansowe.
14. Współdziałanie członków z zarządem.

Środa 28. VI.

15. Praca w Kole Polskiej Ligi Przeciwalkoholowej.
16. Praca w Bractwie Wstrzemięźliwości.
17. Jak pozyskać młodzież dla pracy abstynenckiej.

Dyskusja generalna.
Godz. 13. Zamknięcie kursu i rozdanie świadectw.

Uwagi:

1. Kurs rozpocznie się nazajutrz po krajowym sejmiku przeciwalkoholowym w Poznaniu.

2. Każdego dnia kursu odbędzie się Msza św. z nauką i wspólną Komunją św.

3. Wykłady trwać będą nie dłużej niż 30 do 40 minut. Po każdym wykładzie dyskusja i przerwa.

4. Zgłoszenia na kurs należy uskutecznić przed 15 czerwca. Na uczestników kursu mogą się zgłosić osoby powyżej lat 18, dołączając krótki życiorys i polecenie katolickiej instytucji lub organizacji. Dyrekcja zastrzega sobie prawo decyzji o uwzględnieniu zgłoszenia.

5. Pewnej liczbie uczestników kursu zwróci dyrekcja faktyczne koszta podróży. Kurs jest bezpłatny.

6. W środę 28. VI. projektuje się wycieczkę do Kórnika i Bnina.

7. Prelegentami będą wybitni fachowcy z całego kraju.

8. Kursiści winni zaznajomić się przed kursem z podstawowemi wiadomościami z dziedziny alkohologji.

Adres: Poznań, ul. Podgórna 12-b.

WALNE ZEBRANIE KOŁA XX. ABSTYNENTÓW.

W myśl art. 21 Statutu Walne Zebranie Członków Wileńskiego Koła XX. Abstynentów odbędzie się dnia 20 lipca r. b. o godz. 17-ej w gmachu Seminarjum Duchownego (aula 4), po rekolekcjach dla Duchowieństwa.

Powiadamiając o powyższem, Zarząd Koła uprzejmie prosi Członków o przybycie na 3-cią serję rekolekcyj i o liczny udział w Walnem Zebraniu.

Ks. J. Matulewicz
Sekretarz Generalny.

Z ŻYCIA ARCHIDIECEZJI.

Nowi Magistrzy Św. Teologji. — Na wydziale Teologicznym Uniwersytetu Stefana Batorego z pośród księży, pracujących w duszpasterstwie Archidiecezji Wileńskiej, w ciągu roku akademickiego 1938/39 otrzymali stopień magistra św. Teologji:

1) Ks. Olechno Józef na podstawie pracy p. t. *Religja w życiu Państwa.*

2) Ks. Ożarowski Jerzy-Jan na podstawie pracy p. t. *Dzieje cudownego obrazu Wniebowzięcia N. M. P. w Płonce Kościelnej.*

3) Ks. Trochim Jan na podstawie pracy p. t. *Etatowi Księża katecheci w polskiem ustawodawstwie pokodeksowem.*

4) Ks. Zahorenko Edward na podstawie pracy p. t. *Kazania Jubileuszowe Ks. Wilhelma Kalińskiego*".

Z NIWY KOŚCIELNEJ I DUSZPASTERSKIEJ.

W KRAJU

Uniwersyteckie wykłady dla Duchowieństwa. — Zwyczajem lat poprzednich w dniach 3 — 5 lipca 1939 r. w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, odbędą się uniwersyteckie wykłady dla duchowieństwa całej Polski. Tematem wykładów będzie aktualne zagadnienie rasizmu. Szczegółowe tytuły wykładów są następujące:

Rasy ludzkie ze stanowiska przyrodniczego. Jedność rodzaju ludzkiego i różnorodność ras. Metafizyczne podstawy rasizmu. Krew i rasa jako źródło duchowych i moralnych wartości. Powszechność religji i katolicyzmu a czystość i różnorodność rasowa. Teorje religijne rasizmu. Czystość rasy jako miara wartości moralnych i cel wychowania. Instynkt rasowy jako źródło i miara porządku prawnego w państwie. Rasistowskie ustawodawstwo małżeńskie. Eugenika i populacyjna polityka rasizmu. Semickość i chrystologiczny charakter Starego Testamentu. Św. Paweł a zagadnienie rasowe żydowskie. Stosunek (prawny) Kościoła do Żydów w ciągu dziejów. Rasizm żydowski.

Wykładać będą profesorowie uniwersytetów: lubelskiego (ks. Kruszyński, ks. Pastuszka, ks. Kałwa, ks. Goliński i p. Czuma), lwowskiego (ks. Szydelski, ks. Stepa, ks. Rosiński i p. Halban) i lubelskiego Wyższego Seminarjum Duchownego (J. E. Ks. Biskup Goral, ks. Stopniak i ks. Wilczyński).

Koszta wykładów, mieszkania i utrzymania wyniosą 5 zł. dziennie. Bezpośrednio po zakończeniu wykładów odbędą się rekolekcje dla duchowieństwa.

Komitet wykładów prosi o wczesne nadsyłanie zgłoszeń pod adresem: Lublin, Uniwersytet, Wykłady dla duchowieństwa — z zaznaczaniem udziału na wykładach i rekolekcjach lub tylko na wykładach.

ZAGRANICĄ

Kłopotliwy podarunek. — Londyński tygodnik „Reynold News“ podaje, że wśród darów, złożonych Hitlerowi z racji 50-ej rocznicy jego urodzin, znalazł się przedmiot tak kłopotliwy, że spowodował odwołanie zamierzonej wystawy podarunków jubileuszowych. Był to ofiarowany Hitlerowi przez posła japońskiego posążek Buddy. Gdy bliżej rozpatrywano ten posążek, dostrzeżono na nim napis w języku pahli treści następującej: „Pokój podtrzymuje życie, walka je niszczy. My, ludzie pomni tego, będziemy zawsze wyznawać pokój“. Gdyby posążek umieszczono na projektowanej wystawie, treść napisu raziłaby wyznawców hitleryzmu, gdyby zaś podarunku tego nie wystawiono wraz z innemi, obrażonoby posła narodu zaprzyjaźnionego, wobec tego wystawy wogóle zaniechano. Pozostaje do rozstrzygnięcia jedynie pytanie, czy poseł japoński miał głębszą myśl, gdy przesyłał dar swój Hitlerowi?

Drukowano za zezwoleniem J. E. Księdza Arcybiskupa - Metropolity.

Wydawca: KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA.
Redaktor: KS. JÓZEF PONIATOWSKI.

Drukarnia Archidiecezjalna w Wilnie.